



Dysortografia

Definícia:

Dysortografia je špecifická porucha pravopisu často sprevádzaná s dyslexiou.

- ✘ **auditívna dysortografia**– narušenie procesov sluchovej diferenciácie a oslabenie bezprostrednej sluchovej pamäti
- ✘ **vizuálna dysortografia**– znížená kvalita vizuálnej pamäti, nepamätá si grafémy (písmená)
- ✘ **motorická dysortografia**– namáhavosť písania, porušenie jemnej motoriky alebo vývinová dyspraxia

Špecifické chyby:

- ✚ vynechanie, prídanie, zámena diakritických znamienok
- ✚ vynechanie, prídanie, zámena písmena, slabiky, slova
- ✚ v mäkkých slabikách – di, ti, ni, li
- ✚ v znelosti P-B, T-D, K-G, S-Z, Š-Ž
- ✚ spájanie slov
- ✚ malé písmená na začiatku vety u bežných obvyklých mien – Maja, Evka...
- ✚ nevybavenie si písanej formy písmena – nahradzuje tlačenu formou

Nešpecifické chyby:

- Ⓢ v ostatných tvrdých a mäkkých slabikách – bazálne ťažkosti nevyplývajú z auditívnej diferenciácie
- Ⓢ v koncovkách podstatných mien
- Ⓢ vo vybraných a odvodených slovách
- Ⓢ v zhode podmetu a prísudku
- Ⓢ v prídavných menách
- Ⓢ vo vetnej interpunkcii
- Ⓢ nesprávne rozdeľovanie slov
- Ⓢ neosvojenie si gramatiky
- Ⓢ nechota spolupracovať, choroba

Diktát – potrebné schopnosti žiaka:

- ✘ vedieť sústredene načúvať, vyčleniť hlas učiteľky z ostatných zvukov v triede
- ✘ diktovanú vetu krátko podržať v pamäti, aby zachytil diktované slová
- ✘ sluchom písané slovo analyzovať na jednotlivé hlásky

- ✗ rozlišovať jednotlivé hlásky, najmä podobne znejúce napr. b - p, d - t
- ✗ musí v pamäti vyhľadať správne písané tvary počutej hlásky
- ✗ pri písaní správneho tvaru nesmie zameniť tvary písmen, ktoré vyzerajú podobne
- ✗ prepájanie dvoch zmyslových oblastí, spája počuté s vizuálnym obrazom písmen
- ✗ má ovládať svoju ruku a prsty, aby urobil správny pohyb pri písaní a spojil obraz písmen s pohybom
- ✗ musí postihnúť sled hlások a písmen, dodržať postupnosť a nesmie zabudnúť žiadnu z činností
- ✗ umiestňuje písmená na papier na správne miesto v správnej polohe, teda usporadúva v priestore (podľa Brigitte Sindelárovej)
- ✗ správna sebakontrola napísaného textu
- ✗ dostatočne rozvinuté grafomotorické zručnosti
- ✗ práca s chybou
- ✗ sústavné nadobúdanie vedomostí o gramatických pravidlách a ich praktické použitie
- ✗ momentálny duševný zdravotný stav dieťaťa
- ✗ vplyv okolia ako napr. počasie, nálada v triede, udalosti v rodine...

Ukážka – rôzne príčiny chyby:

p a p a g á j – p a b a g á j

1. žiak nepočul jemný rozdiel medzi p – b
2. dobre počuje, ale nerozlišuje dostatočne obe písmená tvarovo
3. nevie, či vyslovené p patrí k tvaru p alebo b (problém v spojení 2 zmyslov dohromady, prevod počutého na videné)
4. odlišnosť priestorového usporiadania – problém v priestorovej orientácii

Druhy diktátov:

- | | | |
|------|----------------|--|
| I. | podľa cieľa: | 1. nácvičné
2. kontrolné |
| II. | podľa obsahu: | 1. hlásky – písmená
2. slabiky
3. slová
4. vety
5. kombinované |
| III. | podľa postupu: | 1. komentované
2. cvičné
3. po zrakovej príprave
4. po sluchovej príprave
5. kombinácia 3. a 4.
6. autodiktát
7. tvorivý diktát
8. výberový diktát
9. s obmenami |

- IV. podľa zdroja obsahu: 1. zvukové
2. autodiktát:
a) vlastné myšlienky
b) naučený text naspamäť (tvaropisný/rýchlostný)
c) obrázkový

Príprava pred diktátom:

- ✘ grafomotorická
- ✘ zrková
- ✘ sluchová
- ✘ ortografická (pravopisná)

Pomôcky a literatúra:

- ✘ Hrací stolík

Optima a.s.

Železničiarska 8, 949 73 Nitra

Tel.: 0915 / 997 441

E-mail: gabriela_plauchova@optima.sk

Web: www.optima.sk

- ✘ Vybrané slová /doplňovanie do kvetu/
- ✘ Cvičenia – vlastná tvorba
- ✘ Molitanové písmená /kocka/
- ✘ Plastové písmenká /zelené tabuľky/
- ✘ Kocky s mäkkými a tvrdými slabikami
- ✘ Kartičky s y,ý/i,í a ., -
- ✘ Drevená stavebnica /krátke a dlhé časti/
- ✘ Bzučiak
- ✘ Kartičky so zvukovo podobnými hláskami
- ✘ Listy s tvarovo a zvukovo podobnými hláskami
- ✘ RAABE
- O. Zelinková: Cvičení pro dyslektiky
- Šimonovy pracovní listy č. 6 a 7 /hlásky/
- H. Sulová, E. Paulendová, J. Vrabec: Nauč ma správne vyslovovať
- Precvičme si pravopis /brožúrky s diktátmi pre rôzne ročníky/
- Rýsková, J. Benková: Učíme sa pravopis 2. – 4. roč. ZŠ, SPN BL 2002
- M. Svobodová: Diktáty zo slovenčiny 3. – 6. roč. ZŠ, BL 1998, Pohrajme sa s diktátikmi 1. – 4. roč. BL 2002
- E. Dienerová: Pravopisné cvičenia k učebnici SJ pre 2. roč. SPN BL 2007
- Z. Hirschnerová: Tretiacky kľúč do 4. tr. OP BL 2004, PZ – SJ pre 4. roč. OP BL 2008
- V. Damboráková: Slohové cvičenia 3. – 4. roč. OP BL 2005
- E. Gelányiová, A. Michalová: SJ a PZ pre ŽŠ SPN BL 2008
- Uhler: Met. List – diktáty pre 4. roč. ZŠ UP – BB 1976

- ❑ R. Sivoková: SJ 1. roč. MAQUITA 2005
- ❑ M. Pružincová: Hravá gramatika 2. – 4. roč. MAQUITA 2005
- ❑ B. Valkovičová: Už sa skúšok nebojím MAPA SLOVAKIA 2002
- ❑ Metod. Oddelenie BB: Gramatické hry, aktivity a súťaže – met. list 1994
- ❑ Vlastné zozbierané súbory: vybrané slová, tabuľky a prehľady, previerky, testy, motivačné príbehy, rady a metódy práce
- ❑ Rôzne: prešmyčky, nácvik tvrdých a mäkkých slabík, dlhých slabík

Spracovala: Mgr. Adriana Žlebková, špeciálna pedagogička CPPPaP Martin